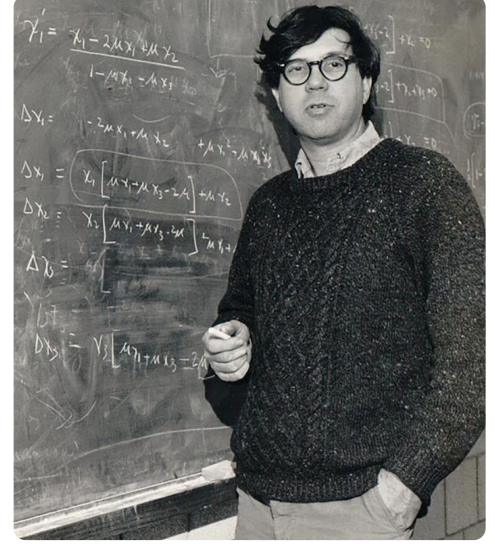

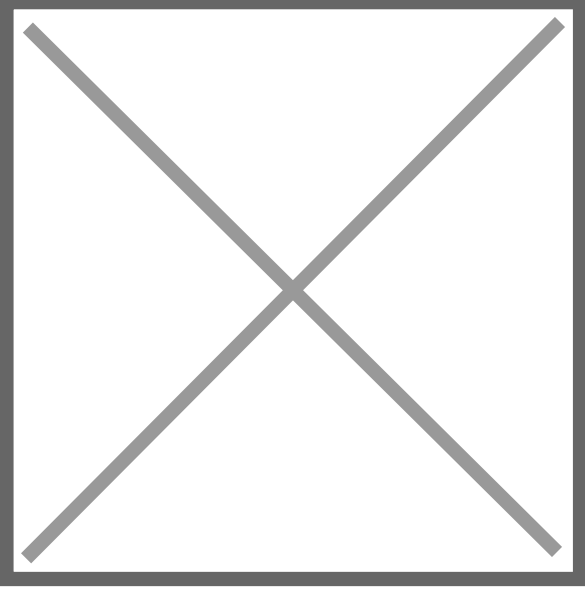
Richard Lewontin'in Anısına ve Bugün İçin Bazı Dersler

19.07.2021 • Revcom Yazıları • Yeni Komünizm

Editörün Notu: Aşağıdaki yazı revcom.us sitesinde bu ay içerisinde kaybettiğimiz değerli bir biyolog olan Richard Lewontin'in anısına yazılmıştır. "İt dalaşı", "insan insanın kurdudur", "bencil insan doğası" ve buna benzer pek çok bilimsel olmayan nosyon başta toplumsal hayatı, kültürü ve insan ilişkilerini hala çok derinden etkiliyor ve bu cani sisteme karşı cephe almak, ayağa kalkmak konusunda insan zihnine ket vuruyor. Özellikle anaakım biyoloji ve psikoloji gibi bilimlerde bu "değişmez insan doğası" ve "daimi genetiklik" gibi problemlili yaklaşımlar hala baskın bir yer işgal ediyor. Bundan yaklaşık otuz yıl önce Richard Lewontin, Steven Rose ve Leon J. Kamin *Genlerimizden İbaret Değiliz* isimli biyoloji ve psikolojideki problemlili paradigmaları ve bunların ideolojik boyutlarını inceleyen bir kitap yazdılar. Bu konularda bilimsel bir yöntem ve yaklaşım ile derinleşebilmeleri ve mücadele edebilmeleri için Türkçe baskısı bulunan bu eseri; Lewontin'in *İdeoloji Olarak Biyoloji* eserini, Stephen Jay Gould'un eserlerini ve buna mukabil sosyobiolojinin devrimci bir eleştirisi için Bob Avakian'ın bir takipçisi olan Ardea Skybreak'in *İlkel Adımlardan Geleceğin Atılımlarına* ve evrim biliminde temel bilgileri öğrenip, yetkinleşebilmek için yine Ardea Skybreak'in *Evrin Bilimi ve Yaratılış Efsanesi* eserlerini öneriyoruz.

3 Temmuz'da Richard Lewontin 92 yaşında hayatını kaybetti. Lewontin, Harvard Üniversitesinde evrimsel biyolog ve nüfus genetikçisiydi. 50 yıl boyunca çalışmaları bu alanlara çok önemli katkılarda bulundu.

Evrimsel Bilim ve Yaratılış Efsanesi - Neyin Gerçek ve Neden Önemli Olduğunu Bilmek

EVİRİM BİLİMİ VE YARATICILIK EFSANESİ: Neyin Gerçek Olduğunu ve Neden Önemli Olduğunu Bilmek kitabında Ardea Skybreak biyolojiyi "hayatı ve bütün canlı formlarını ve birbirine bağlı bütün süreçleri inceleyen bilim" (syf. 302) olarak tanımlıyor. Ve evrimle ilgili şöyle devam ediyor: "Bütün yaşamlar evrilir ve bunu, doğal seçim de dahil olmak üzere tamamen doğal ve bilinçsiz bir şekilde yaparlar. Bugün gezegen üzerinde gördüğümüz bütün bitki ve hayvanların evrimi (insan da dahil olmak üzere), 3.5 milyar yıl önceki basit bir bakteri vari organizmayla başlayan; paylaşılan atalardan gelen uzun serileri boyunca tekrarlayan "nesilsel değişim" anlarının bir sonucudur.

Bir evrimsel biyolog; Dünya'da hayatın çeşitliliğini üreten evrimsel süreçleri inceleyen bilim insanıdır. Nüfus genetikçisi ise farklı biyolojik popülasyonların genetik yapılarını ve çeşitliliğini inceleyen kişidir.

Richard Lewontin'in bu alanlarda kendi kariyeri moleküler biyoloji de dahil olmak üzere dikkate değer bilimsel gelişmelerin yaşandığı bir dönemde başladı. 1950'li yıllarda yapılan çığır açıcı DNA keşfi-canlı organizmaların genetik bilgilerini taşıyan molekül zincirleri- bilinen bütün organizmaların; gelişmeleri, işlevleri, büyümeleri ve reproduksiyonuyla ve bütün bunların, bütün türlerin evrimiyle nasıl bir bağlantısı olduğuyula ilgili araştırma alanlarında heyecan verici yeni yollar açtı. Aynı zamanda erken dönem bilgisayar teknolojisi bilim insanlarına daha önce hayal bile edilemeyecek şekillerde devasa miktarlarda verileri; eleme, organize etme ve analiz etme fırsatı verdi.

Sözde "İrklar" Arasındaki "Genetik Farklılıklar" Sahtekarlığının Teşhiri

Daha önce kullanılabılır olmayan yeni araçlar ve laboratuvar teknolojileri ve daha önceki bilim insanları jenerasyonunu inşa ettikleri zemin ile Lewontin ve genç bir bilim insanları takımı hevesli ve büyük çaplı bir proje ile bazı temel bilimsel soruları keşfetmek için yola çıktı: İnsanları biyolojik olarak farklı yapan nedir ve bizleri biyolojik olarak benzer yapan nedir? Evrimsel değişiklikler nereden gelir ve değişikliklere ne sebep olur? Bütün bunları mikrobiyoloji ve matematik gibi farklı bilimsel disiplinlerden yardım alarak, dünya çapındaki insanların moleküler yapılarını karşılaştırıp kıyaslayarak yaptılar.

1972 yılında yayınlanan sonuçları, dünyadaki bütün insan nüfusunun genetik çeşitliliğini %85'inin sözde "ırklardan" ve etnik gruplardan herhangi birisinde bulunabileceğini ve spesifik grupların herhangi birisindeki çeşitliliğin-ister Afrikalılar, Asyalılar, Avrupalılar veya Avustralya ve Amerika'daki yerli halklar-bu gruplar arasındaki çeşitlilikten çok daha fazla olabileceğini ortaya koyuyordu. İnsan ırkı bir türdür. Nijerya'daki siyah tene sahip birisi Kuzey Avrupa'daki beyaz tene sahip birisiyle Somali'deki bir başka siyah tene sahip birisinden daha fazla genetik benzerlik gösterebilir. O zamandan bu yana daha fazla bilimsel araştırma ve bulgular eşliğinde açık olan şudur:

Evrimin bize öğrettiği temel şey insanlar arasında belirgin biyolojik ırklar diye bir şeyin olmadığıdır! Genellikle insan "ırkları" diye düşündüğümüz şeyler; tarihsel, sosyal ve kültürel olarak tanımlanmış kategorilerdir; ancak bu sosyal kategoriler insan türü arasındaki "doğal" bölünmelere tekabül etmemektedir.

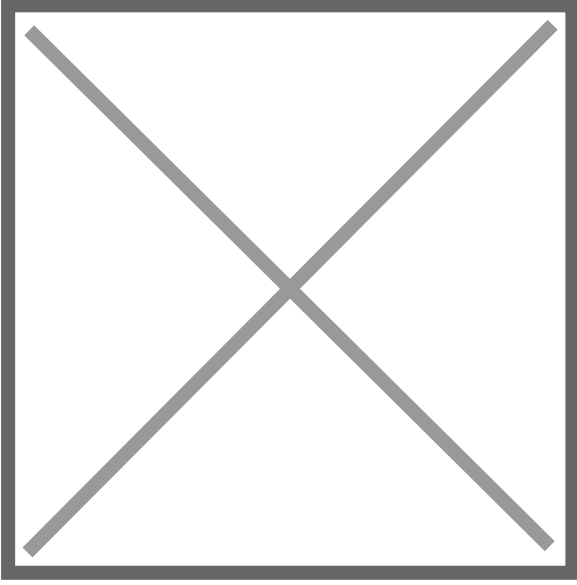
Açık olmak gerekirse: "İrk" sosyal konsepti insanların hayatlarında hala önemli bir sosyal anlama gelebilir ve gelmektedir de. İrk sosyal konsepti hala farklı insan gruplarının tamamını; ekonomik, sosyal, kültürel ve politik olarak baskılamak ve ayırmak için kullanılır. Dolayısıyla açıktır ki ırkçılığa ve ulusal baskıya karşı mücadele bitmekten çok uzaktır...

Ancak bütün bunlar ırkın sosyal gerçekliği ile ilgilidir. Biyolojik bir bakış açısından insanlar arasındaki ırksal farklılıklar özünde *anlamsızdır*.

İnsanın Toplumsal Davranışlarının "İçine İşlediği" Safsatasını Teşhir Etmek

Lewontin ve diğer pek çok araştırmacının yaptıkları araştırmalar "değişmez insan doğası" diye bir şeyin olmadığını ve toplumsal davranışlar ve toplumsal kapasiteler ile ilgili özel bir genin (ya da gen dizisinin) olmadığını, kapitalizmin doğal bir uzantı olarak "bencil genimizin" bir nosyonu olmadığı noktalarının bilimsel olarak anlaşılmasına da katkıda bulunmuştur.

Şimdi bir adım geriye atalım: Bundan 100 yıl önce genin keşfedilmesinden bu yana -gen DNA'mızın seksiyonlarından birisi, temel fiziksel ve fonksiyonel bir kalıtım birimidir- insanların "gen güdülü" oldukları veya sosyal davranışlarımızın genetik yapımızdan kaynaklandığını kanıtlamak için temelden bilimsel olmayan çabalar sarf edilmiştir. Buna "genetik determinizm" denir. Bu kavram geniş bir şekilde teşvik edilen ancak bugün tamamen yanlış olduğunu bildiğimiz; insanın karakterlerinin, sadece fiziksel değil ama mental ve davranışsal olarak da büyük ölçüde doğumdan, ebeveynlerden geçen kalıtımsal faktörlerle ilgili olduğunu açıklamak için kullanılır. Genetik determinizm aynı zamanda yeteneklerimiz, öğrenme kapasitemiz, büyümemiz ve başkalarıyla etkileşime geçmemizin doğumda "önceden belirlendiğini" öne sürer.

GENLERİMİZDEN İBARET DEĞİLİZ

Biyoloji, İdeoloji ve İnsan Doğası Leon J.

KAMİN-Richard C. LEWONTİN-Steven

ROSE

Bu yanlış ve bilimsel olmayan “teoriler” farklı insan gruplarının -spesifik olarak “ırklarının” ve etnik grupların ve de kadınların- belirgin sosyal karakteristikleri biyolojik yapılarından ötürü geliştirdikleri ve tabiatlarından ötürü “alt” olduklarını öne sürebilmek için kullanılmıştır. Buna bağlı olarak gelişen “sosyobiyojoloji” insan yaşamının toplumsal organizasyonunun genetik yapı ve evrimsel süreç ile belirlendiğini öne sürer. Yani başka bir deyişle toplumun bugün olduğu hali biyolojimiz tarafından “belirlenmiştir”. Ardea Skybreak’in, Lewontin’in ufuk açıcı çalışmalarından birisi olan Genlerimizden İbaretle Değiliz: Biyoloji, İdeoloji ve İnsan Doğası eserini değerlendirmesinde belirttiği gibi:

Sosyobiyojoloji... karmaşık insan davranışlarının ve toplumsal yapıların (insan toplumu da dahil) sözde genetik özelliklerinden ve genetik konfigürasyonların sözde adaptif değerlerinin türümüzün biyolojik evriminden geldiğini söyleyen ahmakça spekülasyonları ifade eder.[i]

Bununla ilgili keskin bir bilimsel ve ideolojik savaş verilmiştir. Ve bunun toplumda muazzam sonuçları olmuştur. Richard Lewontin bu savaşa bir araştırmacı, yazar ve toplumsal bir tartışmacı olarak atlamıştır. 1984 yılında yayınlanan Genlerimizden İbaretle Değiliz kitabının üç

yazarından bir tanesidir. Bu kitap titiz bir şekilde biyodeterminizmin temel iddialarını ele almış ve bütün sözde “verileri” ve bilimsel debdebeleriyle beraber çürütmüştür. Kitap, biyodeterminizmin, genetik determinizmin ve sosyobiolojinin tek seferde bilimsel olmadığı ve toplumsal olarak zararlı olduğunu ortaya koymuştur.

Lewontin’in çalışması, başkalarınıninkilerle beraber insan davranışlarının ve toplumsal davranışların dinamik ve kompleks çeşitli ve farklı içsel ve dışsal faktörlerin; genetik de dahil olmak üzere, biyolojik (hayatın bütün kimyasal süreçleri) ve genel olarak farklı seviyelerde işleyen toplumsal ve çevresel faktörlerin etkileşimi olduğu bilimsel argümanına katkıda bulunmuş ve onu güçlendirmiştir. Evet, genlerimiz bu süreçte önemli bir rol oynar, ne kadar değişimin olabileceğiyle ilgili bazı sınırlar koyar ancak bu sadece bir faktördür ve kesinlikle tek ve belirleyici faktör *değildir*.

Kapitalist-Emperyalist Toplumda Bilimin Uygulanması

Richard Lewontin çok akut bir şekilde bilimsel bilginin ilerlemesinin bir vakumun içerisinde olmadığını farkındaydı. Bunun, devamlı işleyişte olan iç içe geçmiş farklı seviyelerden oluşan kompleks bir süreç olduğunun farkındaydı. Kapitalizm altındaki finansal baskılardan ötürü “pazarlanabilir sonuçlara” ihtiyaç duyulabileceğinin farkındaydı. Ve, beyaz üstünlenmeciliği ve ataerki gibi baskın toplumsal ve kültürel ilişki ve değerlerin etkileri olduğunun da farkındaydı.

Bu kompleks bütün bilimin yanlış kullanılmasına ve Ardea Skybreak’in karakterize ettiği biçimiyle “kötü bilim” veya çöp bilime katkıda bulunabilir ve bilim insanlarının aşırı şekilde titiz olmalarının ve sürekli kendilerini ve işlerini sorgulamalarının önünde bir engel olabilir.[ii]

Lewontin biyodeterminizmin ve sosyobiolojinin çok kötü bir bilime örnek oldukları ve acımasız, kimi zaman soykırımsal politikaları meşrulaştırmak için kullanılabileceklerini fark etti. Ve böylece bu meselelerin geçerlilikleri hakkındaki büyüyen ve acil olan tartışmaya ortak oldu. Toplumsal davranışlarımızın genetik olarak önceden belirlendiği gibi “çöp bilimin” argümanlarını söktü ve iddialarını parçaladı.

Lewontin’in başkalarına da önderlik eden ve iç görüler sağlayan çalışmaları, dünyanın bugün olduğu haliyle -bütün eşitsizlikleri ve korkuları, ırksal hiyerarşisi ve ötekileştirmeleri ile- ve

bunun biyolojik olarak önceden belirlenmiş “doğal bir düzen” olmadığının bilimsel bir anlayışını ortaya koydu. *Ve bu dünya bu şekilde kalmak zorunda değildir.*

Richard Lewontin, 1960’ların ayaklanmalarından; özellikle de Siyahi özgürleşmesi mücadelesinden ve Mao Zedong önderliğindeki devrimci Çin’den ilham alan bir bilim insanları kuşağının bir parçasıydı. Beyaz üstünlenmeciliğine ve kadınların baskı altına alınmasına karşı derin bir nefret duydu. Amerika’nın Vietnam’a karşı savaşının ateşli bir muhalifi oldu. Prestijli Ulusal Bilim Akademisindeki (NAS) üyeliğinden organizasyonunun savaştaki işbirliği nedeniyle çekildi.

Genlerimizden İbaret Değiliz: Biyoloji, İdeoloji ve İnsan Doğası eserlerinin önsözünde Lewontin ve diğer yazarlar Leon Kamin ve Steven Rose şöyle yazmışlardı:

İhtiyacını hissettiğimiz şey biyolojik determinizmin toplumsal kökenlerinin bilimsel bir keşfi ve bugünkü sosyal fonksiyonlarının analizine ek olarak bilimsel iddialarının teşhiriydi. Bundan daha fazlası ise biyoloji ve psikolojinin alternatif olarak, özgürleştirici olarak “insan doğasının doğası” üzerine yeni bir perspektif verebilmek önemliydi. Buradan sonuçla, *Genlerimizden İbaret Değiliz* .

Richard Lewontin’in “insan doğasının doğasıyla” ilgili kendi görüşü, derin bir şekilde, yaşamın süreçlerinin ve biyolojik evrimimizin berrak bir şekilde anlaşılmasıyla insanlığın değişmez ve değiştirilemez bir “insan doğası” olduğu gibi saçma fikirlerden sıyrılabileceği yönündeydi. Ve bu anlayış ile, insanları öğüten kapitalist-emperyalist sistemin üzerimize yüklediği acınası koşullara karşı bilinçli bir şekilde ayağa kalkarak radikal olarak farklı ve daha iyi bir dünya kurabiliriz. Richard Lewontin hayatını buna ve evrimsel biyolojiyi zenginleştirmeye adadı.

Richard Lewontin’in eserlerinde ve hayatında kutlanması gereken ve bilim insanları ve de akademisyenlerin (ve daha iyi bir dünya isteyen hepimizin) öğrenebileceği ve kutlanması gereken daha pek çok şey var.

Richard Lewontin’in hatırasına!

Dipnotlar:

[i] Skybreak A, "Genlerimizden İbaret Değiliz ve İdeolojik Karşı Saldırı", *Revolution* Dergisi, Kış/Bahar, 53, DKP Yayınları, 1985

[ii] Ardea Skybreak, BİLİM VE DEVRİM Röportajında şöyle söylemektedir:

İnsanların bilimden uzaklaşmasının bir başka nedeni de kötü bilimin olmasıdır. Bilirsiniz, her zaman kötüye kullanılan ve yanlış uygulanan bir "bilim" olacaktır, fakat bu kötü bir bilimdir, anlaştık mı? Örneğin, tarih boyunca bazı ırkların diğer ırklara göre daha düşük seviyede olduğu, bazı ırkların zihinsel olarak daha geri olduğu gibi bir fikri tanıtmak için bilimin kullanıldığı örnekleri bir düşünelim.

Evet, bu çöp bir bilimdir. Aslında bunun tamamen kötü bir bilim olduğunu kanıtlamak için titiz bilimsel yöntemler kullanabilirsiniz. Bu yalnızca "ahlaki açıdan" kötü değildir, aynı zamanda bilimsel olarak da kötüdür tamamen yanlıştır ve bunu kanıtlamak için iyi bilimi kullanabilirsiniz.

Okunmasını tavsiye ettiğimiz yapıtlar:

GENLERİMİZDEN İBARET DEĞİLİZ Biyoloji, İdeoloji ve İnsan Doğası

<https://www.yordamkitap.com/genlerimizden-ibaret-degiliz-biyoloji-ideoloji-ve-insan-dogasi>

Bilim ve Devrim: Bilimin, Bilimin Topluma Uygulanmasının, Komünizmin Yeni Sentezinin ve Bob Avakian'ın Önderliğinin Önemi Üzerine - Ardea Skybreak ile Röportaj

<http://yenikomunizm.com/bilim-ve-devrim/>

Evrin Bilimi ve Yaratılış Efsanesi - Neyin Gerçek ve Neden Önemli Olduğunu Bilmek

<http://yenikomunizm.com/evrim-bilimi-ve-yaradilis-efsanesi-neyin-gercek-ve-neden-onemli-oldugunu-bilmek/>

**“TARİHÖNCESİ ADIMLARDAN GELECEĞİN ATILIMLARINA - İnsanın Ortaya Çıkışı,
Kadına Dönük Baskının Kökenleri ve Kurtuluşa Giden Yol Üzerine Bir Çalışma”**

<http://yenikomunizm.com/tarihoncesi-adimlardan-gelecegin-atilimlarina/>